

PB-PP|B-33507
BELGIË/FR - BELGIQUE

HET KIKKERTJE

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

ZOMER 2021

Jaargang 41 - nummer 4 - juni, juli, augustus 2021

Driemaandelijks nationaal tijdschrift van JNM vzw. Afgiftekantoor Gent x - P 308588
V.U. Jeugdbond voor Natuur en Milieu vzw, Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent

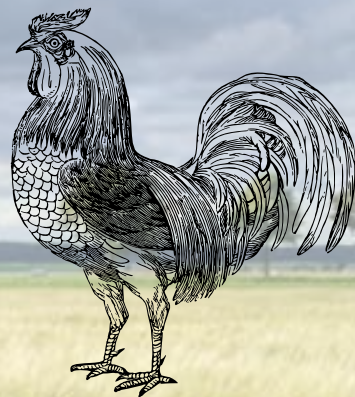
INHOUDSTAFEL

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24

FOSSIELEN

VOGELPOTENSPEL

WINKELPAGINA

**WAAROM
BEHEREN WIJ?**

DE WASKNIJPER

**RECEPT:
UITGESLAPEN
HAVER**

40 000 - 10 000 JAAR GELEDEN

LEIDER, WAAROM BEHEREN WIJ?

Door: Andries

Hey hoi beste piepertjes!

Je kent het wel, een leuke beheeractiviteit met je afdeling. Lekker wat hooien, bomen planten, takkenrillen maken, en bomen kappen... Wacht even? Bomen KAPPEN? Hoe kan dat nu in vredesnaam goed zijn voor de natuur? Bomen halen toch kweet-niet-hoeveel CO2 uit de lucht? Ik dacht dat wij natuurvrienden waren?

Wel piepertjes, zelfs wanneer we bomen kappen, zijn we nog altijd goede natuurvrienden. Niet alle dieren, planten of schimmels wonen immers in het bos. Denk bijvoorbeeld aan zonnebloemen die veel licht nodig hebben, orchissen die voorkomen op voedselarme grond of een walvis. Die laatste heb je vast nog nooit in een bos gezien, wedden?

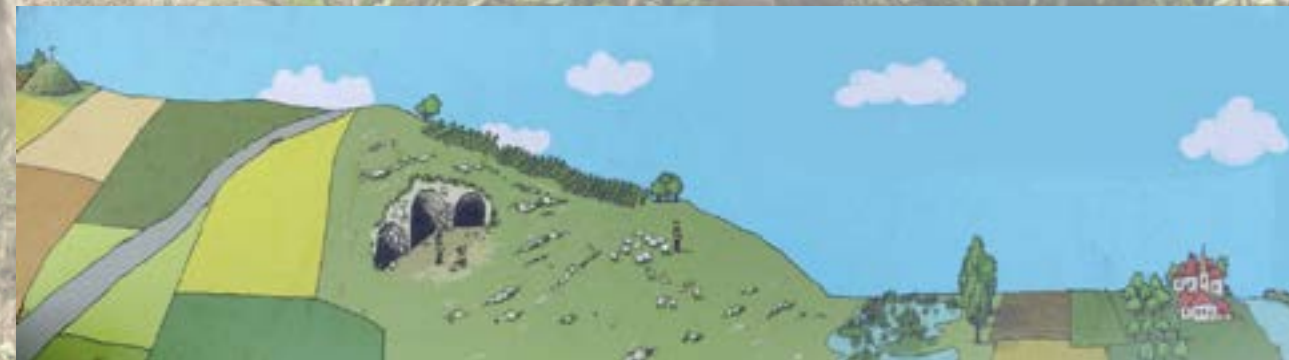
Al die soorten planten en dieren komen voor in verschillende landschappen. Een landschap = een bepaalde groep dieren en planten. Dus, om de variatie in soorten zo groot mogelijk te houden, moet je een zo groot mogelijke variatie in landschap behouden. Om dat te doen moet je werken in de natuur. Dat noemen we beheren. Snappie?

Waarom zijn we ooit begonnen met beheren? Ik leg het jullie uit aan de hand van deze tijdlijn!

Toen wij (de mens) hier 40 000 jaar geleden aankwamen, was er nog geen JNM! Wel was er **overall bos**. We aten wat we plukten en jaagden. We waren **nomaden**, wat wil zeggen dat we voortdurend onderweg waren. Ongeveer 10 000 jaar geleden werden we **sedentair**. Dat wil zeggen dat we niet meer reisden, maar ons ergens vestigden! We vestigden ons op kleine stukjes grond en begonnen aan veeteelt en landbouw te doen. In het eindeloze bos nemen we maar **kleine plekje**s in.

MIDDELEEUWEN - BEGIN 20E EEUW

We worden steeds talrijker en hebben meer en meer oppervlakte nodig voor landbouw, veeteelt en voor onze dorpen en steden. We gebruiken hout om ons te verwarmen en om gereedschap te maken. Het zijn hoogdagen voor de **biodiversiteit**: landbouw, bosbouw en veeteelt maakt dat we nieuwe landschappen creëren. Meer landschappen = meer soorten!

20E EEUW

Landbouwmachines vergemakkelijken ons werk. De akkers worden groter en we kunnen de moeilijk bereikbare en minder vruchtbare gronden laten voor wat ze zijn. Omdat die plekken niet meer onderhouden worden, palmt het bos die plekken langzaam maar zeker opnieuw in. De soorten die zich hadden aangepast aan de verschillende landschappen staan op het punt te **verdwijnen!**

21E EEUW

Hey, we zijn al in onze eigen tijd aanbeland! Vandaag **beheren** we de natuur. Dat wil zeggen dat we maaien, plaggen, bomen kappen,... Niet zomaar, maar om **de natuur te herstellen zoals die vroeger was**, (zoals in prent 2) en een terugkeer naar een weinig biodiverse toestand zoals in de vorige eeuw (prent 3) en het 'oerbos' (prent 1).

FOSSIELLEN

HET LEVEN UIT EEN VER VERLEDEN

Door: **Andries**

Een fossiel, wat is dat?

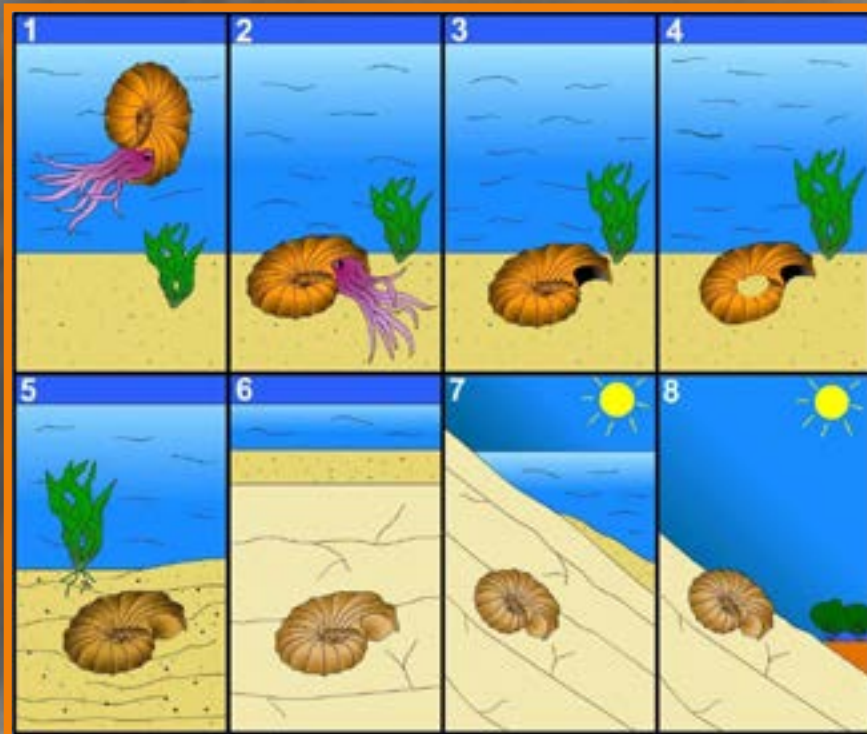
Fossielen zijn resten van planten of dieren die vroeger geleefd hebben, en als versteende vorm bewaard gebleven zijn. Fossielen kunnen héééééél erg oud zijn! De jongste fossielen (vb: mammoeten) zijn al gauw 10 000 jaar oud (laatste ijstijd). De oudere fossielen zijn wel 550 miljoen jaar oud. Dat is 550 000 000 jaar! In die tijd waren er wel nog maar kleine diertjes zoals wormen. Dan zijn dino's (100 - 56 miljoen jaar geleden) toch iets spectaculairder...

Wetenschappers die zich bezighouden met het zoeken en bestuderen van fossielen (wat trouwens een fantastische job moet zijn) noemen we ook wel eens **paleontologen**. Door hun studie van de fossielen weten we hoe de aarde er in het verre verleden uitzag en welke planten en dieren er toen allemaal rondliepen. Sommige waren best vreemd, zoals je straks zult zien!

Hoe ontstaan fossielen?

Maar eerst moet je weten dat niet alle planten of dieren ooit een fossiel zullen worden. Sorry als ik je teleurstel, maar de kans dat jij ooit een fossiel wordt, is niet zo groot. Alleen als de resten snel bedekt geraken onder een laag van zand, modder of klei kunnen ze fossiel worden. Meestal worden ook alleen de harde delen (zoals botten van dieren) fossiel. De zachte delen rotten weg. Die harde delen worden langzaam maar zeker steen! Door **erosie** (afslijting van de aardlagen door water en wind) kan het fossiel na miljoenen jaren weer aan de oppervlakte komen. Daar ligt het fossiel dan, klaar om ontdekt te worden!

Hier heb je een voorbeeld.

1. Een ammoniet, dat is een soort van opgerolde inktvis, is aan het chillen in de Jurazee. Dit zo'n 150 miljoen jaar geleden.

2. De ammoniet sterft en chillt dus niet langer.

3. Aaseters en bacteriën zorgen ervoor dat het zachte weefsel wordt opgepeuzeld of wegrot. Best lekker, zo'n prehistorische calamares! Het harde deel van de ammoniet, zijn schelp, blijft over.

4. De schelp geraakt bedekt door sediment: dat wil zeggen, een laag van zand, modder of klei.

5. Enige tijd later geraakt de schelp helemaal bedekt onder de sedimentlagen.

6. Er komt steeds meer sediment op de schelp te liggen. Door de druk en chemische processen gaat de schelp langzaam een steen worden. Vanaf nu is het dus een fossiel!

7. Het aardoppervlak verschuift en verandert. Het fossiel wordt opnieuw naar boven gedruwd of de lagen boven het fossiel worden weggespoeld door water en wind.

8. Het fossiel komt opnieuw aan het aardoppervlak, klaar om na miljoenen jaren ontdekt te worden!

Enkele soorten fossielen

Ammoniet

Ammonieten zijn een soort opgerolde schelpen. In deze schelp leefde een soort inktvis die in de zee leefde. Ze zijn 65 miljoen (65.000.000) jaar geleden uitgestorven, tegelijk met de dinosauriërs. De inktvis zelf wordt nooit als fossiel gevonden. Alleen de schelp wordt gevonden.

Belemniet

Belemnieten zien eruit als een soort pijl. Het is het inwendige skelet van een soort inktvis. Verder mag je hem niet bellen.

Dinosauriërs

Dinosaurus betekent letter "verschrikkelijke hagedis", het waren dan ook reusachtige reptielen die lange tijd geleden de aarde bevolkten. Lang voordat de mens op aarde verscheen zijn ze ook weer uitgestorven. Hoewel dino's reptielen waren, zijn de meesten meer verwant aan vogels dan aan de hedendaagse reptielen. Let de volgende keer dus goed op wanneer je de kippen eten geeft...

In België zal je dinofossielen niet zo gauw tegenkomen, maar in landen zoals Marokko, Mongolië en de Verenigde Staten vind je er heel erg veel! Wel woonde er in ons landje vroeger een dinosaurussort: de iguanodon!

Haaien(tanden)

Haaien wisselen heel vaak van tanden. Er groeien steeds weer nieuwe tanden in een haaienbek. Daardoor worden er ook veel fossiele haaiantanden gevonden. Een haai verliest in zijn leven tot wel 10 000 tanden. Sommige haaiantanden zijn heel klein (1 centimeter). De grootste haaiantanden kunnen wel 12 centimeter groot zijn (dat is even groot als jouw hand!).

Trilobiet

Trilobieten zijn een soort 'zee-pissebedden' en leefden vlakbij, op en in de zeebodem. Net als sommige pissebedden rolden ze zich op als ze werden aangevallen. Ze hadden net als krabachtigen een hard pantser wat we nu vaak als fossiel terugvinden. Deze trilobieten leefden tussen 500 en 300 miljoen jaar geleden! Verder waren het de eerste dieren met goed ontwikkelde ogen.

Kan ik in België fossielen vinden?

Natuurlijk! Je moet alleen weten waar te zoeken! De NWG (NatuurStudie-Werkgroep) van JNM heeft een activiteitsfiche opgemaakt over de zoektocht naar fossielen met alle praktische info. Vraag aan je favoriete leid(st)er of die samen met jullie een zoektocht wil organiseren en wie weet doe jij een net zo spectaculaire ontdekking als in 1878... (zie kadertje)

In 1878 ontdekten enkele mijnwerkers in een mijn in Bernissart een hele hoop met goud gevulde boomstammen! Alleen was het geen echt goud, maar pyriet, een mineraal dat op goud lijkt (het is niet al goud wat blinkt) en de 'boomstammen' waren reusachtige botten! Na onderzoek bleek dat 30 exemplaren van een nieuwe soort dinosaurus waren gevonden: de iguanodon!

ZOEKKAART FOSSIELEN

 Fossiele haaiantanden	 Ammoniet	 Roggentand	 Trilobiet	 Bivalve	 Brachiopode
 Barnsteen	 Belemniet	 Zee-egel	 Zeeleliestengels	 Gastropoden	 Koraal
 Mosdierstjes	 Plantenfossiel	 Versteend Hout	 Mammoetkies	 Spons	

WWW.FOSSIELENONTDEKIDS.NL • WWW.FOSSIEL.NET • WWW.PLOEGSMA.NL DE FOSSIELEN ONTDEKIDS • HERMAN ZEVENBERG • ISBN 978 90 216 6897 0 • € 17,95

ZOEK NOG MEER FOSSIELEN IN DE

Bekende Belgische fossielen: de iguanodons van Bernissart

Deze plantenetende dino's leefden zo'n 130 miljoen jaar geleden, tijdens het Krijttijdperk en werden zo'n acht meter lang en drie ton zwaar. Typisch voor deze soort was een puntige duim waarmee ze zich tegen roofdieren verdedigden. Je kan ze vandaag bewonderen in het Koninklijk Museum voor Natuurwetenschappen in Brussel.

QUIZZZ

Alles goed begrepen? Waag je dan aan de volgende vragen! TIP: alle antwoorden zijn te vinden in het artikel!

VRAAG 1

Welke onderdelen van een dier kunnen het best fossiel worden?

- A Spieren
- B Ingewanden
- C Botten

VRAAG 2

Hoe noemen we een wetenschapper die fossielen zoekt en onderzoekt?

- A Geoloog
- B Paleontoloog
- C Archeoloog

VRAAG 3

Hoeveel tanden verliezen haaien ongeveer in hun hele leven?

- A 1000
- B 10 000
- C 100 000

VRAAG 4

Een belemniet is een...

- A Een inktvis
- B Een pijl
- C Een haaiensoort

VRAAG 5

In welk gesteente kun je het best fossielen vinden?

- A Sedimentair gesteente
- B Metamorf gesteente
- C In elk soort gesteente

VRAAG 6

Welk fossiel is het oudste?

- A Trilobiet
- B Iguanodon
- C Mammoet

VRAAG 7

Waar leefde trilobieten?

- A Op land, zoals pissebedden
- B In de lucht
- C Op de zeebodem

VRAAG 8

Waar in België werd de Iguanodon ontdekt?

- A Brecht
- B Bernissart
- C Beringen

VRAAG 9

Dinosauriërs zijn...

- A Reptielen
- B Vogels
- C Zoogdieren

VRAAG 10

Welke werkgroep van JNM bestudeert de planten en dieren van onze tijd?

- A Milieuwerkgroep (MWG)
- B Beheerwerkgroep (BWG)
- C Natuurstudiewerkgroep (NWG)

De antwoorden vind je terug op pagina 19!

DE WASKNIJPER

De wasknijper is een zeer interessant voorwerp.

Hij zag er niet altijd uit zoals hij er nu uitziet. Vroeger maakte men namelijk wasknijpers, of toch een voorloper hierop, uit een deel. Dit zag er ongeveer zo uit.

Tegenwoordig bestaat de wasknijper gewoonlijk uit twee delen die samengehouden worden door een veer. Wanneer je deze twee delen naar elkaar duwt opent de wasknijper. Als je deze weer loslaat zal de wasknijper zich met behulp van de veer opnieuw sluiten. Er bestaan wasknijpers uit verschillende materialen. Zo zijn er wasknijpers die gemaakt zijn uit hout, maar er zijn ook wasknijpers die gemaakt zijn uit plastic of metaal. De veer is zo goed als altijd van metaal. Ook de grootte en de kleur van wasknijpers is zeer variabel.

Door: Jana

Dat de wasknijper er uitziet zoals we deze nu kennen hebben we te danken aan de heer David M. Smith (1809-1881). Hij is de uitvinder van dit geweldige gebruiksvor-

werp. Later verbeterde de heer Solon E. Moore dit ontwerp nog. Dit verbeterde ontwerp werd massaal geproduceerd in de United States Clothespin Company in Vermont. (clothespin is Engels voor wasknijper) Vermont werd het walhalla van de wasknijper. Er kwamen daar ook nog andere wasknijper producerende firma's, maar het succes bleef helaas niet duren. Deze firma's stopten uiteindelijk met het produceren van wasknijpers omdat de concurrentie uit Europa en Azië te groot werd. Ook het ontstaan van de elektrische wasdroger zorgde ervoor dat deze bedrijven het zeer moeilijk kregen.

Dit betekent echter niet dat de wasknijper minder nuttig is geworden. Je kunt hem voor zeer veel verschillende zaken gebruiken. Een eerste nuttige

toepassing is het ophangen van de was. Met behulp van de wasknijper kun je gemakkelijk kledingstukken ophangen aan een wasdraad. De wasknijper zorgt ervoor dat je kleren blijven hangen, ook als het waait.

Daarnaast kun je de wasknijper ook gebruiken om bladen bij elkaar te houden, een beetje zoals een paperclip, maar dan cooler, want het is een wasknijper. Door muzikanten wordt de wasknijper ook geregeld gebruikt om ervoor te zorgen dat hun partituren niet wegwaaien.

Je kunt de wasknijper ook gebruiken om verpakking te sluiten. Door de zak een beetje op te rollen en er dan een wasknijper op te steken zorg je ervoor dat je eten niet uit de verpakking valt.

Ook is de wasknijper zeer nuttig wanneer iemand een scheet laat. Indien dit gebeurt dien je zo snel mogelijk de wasknijper op je neus te plaatsen. Dit zal ervoor zorgen dat je die stinkende scheet niet ruikt en je rustig kan verder doen waar je mee bezig was.

Ten slotte kun je ook nog allerlei leuke spelletjes spelen met een wasknijper, zoals het wasknijperspel. Bij dit spel is het de bedoeling dat je ervoor zorgt dat jij de wasknijper niet hebt. Het werkt als volgt. Je bent op een jnm-activiteit en één iemand krijgt een wasknijper. Deze persoon probeert deze kwijt te

geraken door de wasknijper ongemerkt op de kleren van iemand anders te steken. Wanneer je merkt dat iemand de wasknijper op bijvoorbeeld je trui heeft gestoken dan moet jij die op jouw beurt bij iemand anders steken. Dit spel is ideaal om te spelen tijdens een wandeling of een andere jnm-activiteit.

Wanneer er veel wasknijpers in de buurt zijn kun je ook de ultieme uitdaging aangaan. Zet zoveel mogelijk wasknijpers op je gezicht. Het wereldrecord zoveel mogelijk wasknijpers op je gezicht zetten in één minuut staat op momenteel op naam van de Italiaan Silvio Sabba. Hij zette in één minuut maar liefst 51 wasknijpers op zijn gezicht. Hoeveel wasknijpers passen er op jouw gezicht? Laat het weten via piep@jnm.be en misschien win jij wel een super originele prijs.

RECEPTJE VAN DE DAG:

UITGESLAPEN HAVER

Je kent het wel de wekker gaat. Je draait je om en slaapt nog heel even verder. "doempie-moepiedoempiedoem" zucht daar is die irritante wekker weer. Je duwt hem uit, draait je om en droomt nog even verder over dat geweldige leuke jnm kamp waar je zo naar uitkijkt. "doempie-moepiedoempiedoem" Argh die tien minuten zijn nu al om. Je zucht en staat op, doet je kleren aan en gaat naar beneden. Je wil ontbijten, maar je hebt geen zin om opnieuw je standaard ontbijt te eten? Hier is de oplossing die ervoor zal zorgen dat je zo hard uitkijkt naar het ontbijt dat je blij wordt van het geluid van je wekker omdat je dan eindelijk kan gaan smullen!

Door: Jana

Hoe gaat het in zijn werk?

Je maakt de uitgeslapen haver de avond voor je ontbijt, de haver moet namelijk een nachtje geslapen hebben voor je hem opeet. Je neemt een bokaal en doet een laagje havervlokken op de bodem. Dan snij je de banaan in schijfjes. Nu leg je een deel van de schijfjes banaan op de haver. Daarna doe je er een lepeltje pindakaas bovenop. Op de pindakaas leg je terug een laag havervlokken, dan terug een laag banaan en daarna opnieuw pindakaas. Ten slotte leg je er nog een laagje havervlokken bovenop. Nu giet je havermelk in de bokaal tot hij bijna vol is. tadaa je bent klaar. Je hoeft je bokaaltje lekkers nu alleen nog maar in de frigo te zetten en te wachten tot je wekker morgenochtend afgaat.

PS: Eventueel kan je ook wat honing of suiker toevoegen aan je bokaal.

PPS: Geen fan van pindakaas en of banaan? probeer eens wat andere smaken zoals appel, kanneel, framboos, yoghurt, chiazaad... experimenteer er maar op los!

PPPS: Smakelijk!!!!

Wat heb je nodig:

- een bokaal
- een kopje havervlokken
- een banaan
- twee lepels pindakaas
- (haver)melk
- eventueel honing of suiker

Antwoorden fossielen-quiz

C 10
A 9
B 8
C 7
A 6
A 5
A 4
B 3
B 2
C 1

VOGELPOTENSPEL

Hei daar! Vogels herkennen is al heel wat maar herken jij ook de poten van vogels? Vogelpoten kunnen best fascinerend zijn. Soms lijkt het net of je kijkt naar de poot van een dinosaurus. Vind jij de juiste vogel bij de juiste poot?

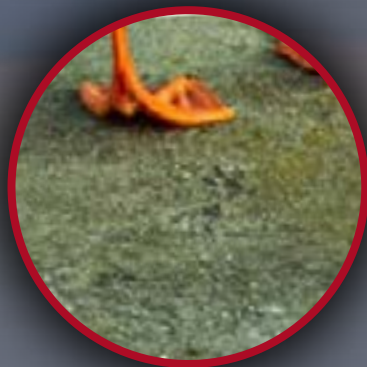
Door: Hannelore

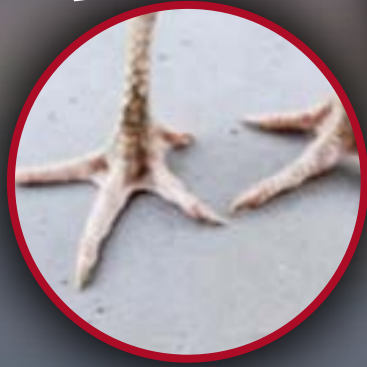
1

2

4

5

3

6

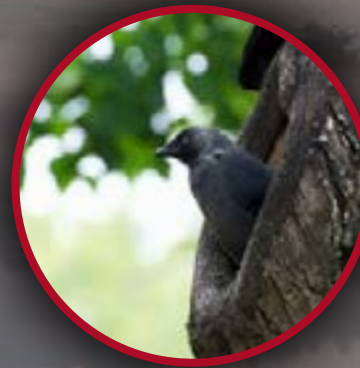
A

B

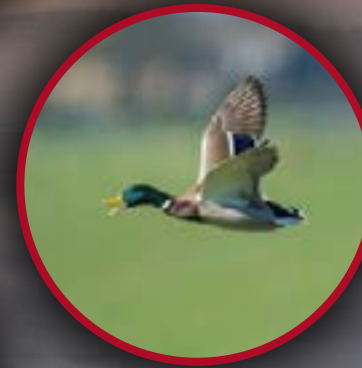
C

D

E

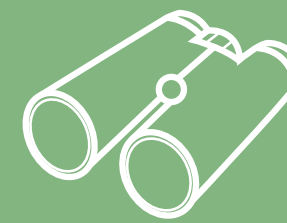

F

Juiste combinaties:

5-A 2-B 6-C 3-D 1-E 4-F

JNM WINKEL

www.jnm.be

Zoekkaart: Wie ben ik? Dieren in de tuin

Zoek je graag naar de bijen, hommels, vlinders en andere dieren in je eigen tuin, maar weet je niet altijd wel soort diertje het is. Met deze zoekkaart kan je vele diertjes uit je tuin determineren. Met deze zoekkaart zie je jouw wereld met een andere bril en speuren in de natuur is natuurlijk hartstikke spannend! Wie zit daar op de plant? Is dat aardhommel of een tuinhommel?

Prijs: €2,99

Prijs: €4,50

JNM Notitieboekje A6- Gerecycleerd

Ga je deze zomer op kamp, op reis of misschien blijf je wel gewoon thuis en zoek je graag naar beestjes en plantjes. In dit boekje kan je alles noteren wat je al gezien hebt. Natuurlijk kan je hier ook mooie tekeningen of creatieve ideetjes in neerpennen. Dit handige notitieboekje komt altijd van pas! Het boekje is gemaakt van gerecycled materiaal en heeft een bijpassend kleurig lint en elastieken sluiting. Het telt ongeveer 96 blanco pagina's.

Loeppotje met twee lensdeksels

Hebben jullie ook al zo een zin in een Kerstmaal? Mijn maag gromt nu al, veel vogeltjes hebben in de winter ook honger. Maar voor hen is er vaak geen eten meer te vinden. Door vetbollen in jouw tuin op te hangen, hebben de vogeltjes op Kerstavond ook veel te eten.

Prijs: €4,25

Prijs: €35,00

Vlindernet - zwart - 30cm - opklapbare beugel

Fladder, fladder daar passeerde net een vlinder. Oei, wist jij niet welke soort het was? Met een vlindernetje, kan je vlindertjes vangen om ze daarna te determineren. Ben je verwondert over de vele mooie kleuren die vlindertjes hebben, en welke soorten het allemaal zijn of loop je wel eens graag achter vlinders. Dan is dit vlindernetje, ideaal voor jou! Oh ja en vergeet niet om het vlindertje weer vrij te laten zodat hij verder kan fladderen ;)

Minigids Vlinders

Hield je ook van de zoekkaarten als pieper, dan is dit gidsje over vlinders een echte aanrader. Een handige uitvouwkaart om dagvlinders te herkennen. In deze minigids staan de afmetingen, determinatiekenmerken en vliegtijden erbij waardoor je makkelijker de dagvlinders kan herkennen.

Prijs: €6,95

Prijs: €21,99

Duurzaam Reizen

Dit is hét boek voor iedereen die duurzaam en verantwoord op reis wil gaan. Het leidt naar prachtige pareltjes binnen Europa zonder dat je last hoeft te hebben van vliegschaamte. Met praktische tips die groener reizen een stuk gemakkelijker maken, zoals een groene paklijst, een stappenplan voor het kiezen van het juiste vervoermiddel en feitelijke informatie over de uitstoot die we maken. Een stimulans om met een nieuwe blik naar de wereld te kijken.

JNM Postkaart-Kind

Als je deze zomer tijdens een Jnm kamp een kaartje wilt, sturen naar je ouders of oma en opa dan is deze JNM postkaart perfect geschikt voor jou.. De postkaart is ecologisch: ze is gedrukt op FSC-papier en de inkt is gemaakt zonder chemicaliën.

Prijs: €0,50

JNM Cadeaulidmaatschap

Wil je iemand uit je vriendenkring, familie of je favoriete crush aan de bushalte verrassen met een lidkaart van je beestigste jeugdbeweging of anders gezegd de JNM.

Prijs: €24,00

Dat kan met behulp van dit fantastisch cadeau! Hopelijk maak je hier iemand heel gelukkig mee!

Prijzen kunnen variëren op de webshop en/of in de fysieke winkel.

**JEUGD
BOND VOOR
NATUUR
EN MILIEU**

JNM
DE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

**JNM WINKEL
KORTRIJKSEPOORTSTRAAT 192
9000 GENT**

**DINSDAG TOT VRIJDAG
OPEN VAN 14U TOT 18U**

**EERSTE ZATERDAG VAN DE MAAND
OPEN VAN 10U TOT 18U**